

 <p>مرکز آزمون</p>	 <p>مجلس شورای اسلامی</p>	 <p>مجمع‌التحقیق آموزشی</p>	آموزش و پرورش شهر تهران		
			پاسخنامه	امتحانات نوبت اول	درس: فارسی ۱
			پایه: دهم ریاضی و تجربی	زمان آزمون: ۷۵ دقیقه	تاریخ امتحان: دوشنبه ۱۰ ماه ۱۴۰۳
			تعداد صفحات: ۴ صفحه	سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴	

شما نمی‌توانید کتابی را باز کنید و از آن چیزی یاد نگیرید

بخش اول - قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱ نمره	<p>۱- در هر بیت، برای کلمه مشخص شده، معادلی از میان واژه‌های پیشنهادی بیابید و بنویسید. (یک واژه اضافی است)</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>پرتو</td> <td>گرفتاری</td> <td>دوری</td> <td>بخت</td> <td>شیدا</td> </tr> </table> <p>الف) وه که گر من باز بینم چهر مهرافزای را ب) کشتی هر که در این ورطه خون‌خوار افتاد پ) مرغان چمن فغان برآرند ت) مه دو هفته ندارد فروغ چندان</p> <p>تا قیامت شکر گویم طالع پیروز را طالع: بخت نشیدیم که دیگر به کران می‌آید ورطه: گرفتاری گر فرقت نوبهار گویم فرقت: دوری که آفتاب که می‌تابد از گریبان فروغ: پرتو</p>	پرتو	گرفتاری	دوری	بخت	شیدا
پرتو	گرفتاری	دوری	بخت	شیدا		
۰/۵ نمره	<p>۲- معنای هر یک از کلمات مشخص شده را بنویسید.</p> <p>الف) دلا <u>معاش</u> چنان کن که گر بلغزد پای ب) هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم/ در <u>حیض</u> هم می‌توان عزیز بود/ از گودال بپرس جای پست در زمین یا پایین کوه فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد زندگی، زیست</p>					
۰/۷۵ نمره	<p>۳- در هر مورد، املائی صحیح را از میان کلمات داخل کمانک انتخاب کنید.</p> <p>الف) گفتم که بعد از این خدمت رسم. و (غرض - قرض) من دو چیز بود. ب) و فلق (مهرابی - محرابی) که تو در آن/ نماز صبح شهادت گزارده‌ای پ) آب (اجل - عجل) که هست گلوگیر خاص و عام بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد</p>					
۰/۷۵ نمره	<p>۴- در میان گروه‌های واژگانی زیر، سه نادرستی املائی مشاهده می‌شود. آن‌ها را بیابید و شکل درست آن‌ها را بنویسید.</p> <p>«<u>نمت</u> و <u>طریقه</u>، تیمار و <u>توجه</u>، <u>مستغنی</u> و بی‌نیاز، ضامن و <u>کفیل</u>، <u>مهنّت</u> و <u>اندوه</u>، <u>وصلت</u> و <u>پیوند</u>»</p> <p>نمط و شیوه/ مستغنی و بی‌نیاز/ محنت و اندوه</p>					
۱ نمره	<p>۵- نقش دستوری هر یک از موارد مشخص شده را بنویسید.</p> <p>الف) <u>راست</u> به مانند یکی زلزله ب) زود شادان و زود اندوهگین مشو که <u>این</u> فعل کودکان باشد. نهاد پ) بادی که در زمانه بسی <u>شمع‌ها</u> بکشت ت) گفته‌اند «<u>نیکوترین</u>» از بهر آن بود که یوسف <u>صدیق وفادار</u> بود. مسند داده تنش بر تن ساحل یله قید هم بر چراغدان شما نیز بگذرد مفعول</p>					

۱ نمره	۶- فعل حذف شده و نوع حذف را در هر یک از اشعار زیر تعیین کنید. الف) به نام کردگار هفت افلاک ب) هر چه در سوی تو حسینی شد/ دیگر سو یزیدی شد: حذف لفظی آغاز می‌کنم: حذف معنایی
۰/۵ نمره	۷- یک گروه اسمی با ساختار «اسم+صفت+مضاف‌الیه» مثال بزنید. غبطه بزرگ زندگانی (یا هر مورد درست دیگر)
۰/۵ نمره	۸- معنای «کشتن» را در ابیات زیر مقایسه کنید. الف) سهل بود آن که به شمشیر عتابم می‌کشت قتل صاحب‌نظر آن است که قاتل برود قتل، نابود کردن ب) چراغ کیان کشته شد، کاش من به مرگش چراغ فلک کشتمی خاموش کردن
۰/۵ نمره	۹- نقش دستوری ضمائر متصل را در هر مورد بنویسید. الف) گوش کن پند ای پسر وز بهر دنیا غم مخور گفتمت چون در حدیثی گر توانی داشت هوش ت: متمم ب) در این روش که تویی گر به مرده برگذری عجب نباشد اگر نعره آید از کفنش ش: مضاف‌الیه
۰/۵ نمره	۱۰- در هر یک از ابیات زیر یک واژه دو تلفظی بیابید. الف) دریاب عاشقان را کافزون کند صفا را ب) نرود هوشمند در آبی بشنو تو این سخن را کاین یادگار داری تا نبیند نخست پایانش
بخش دوم - قلمرو ادبی (۵ نمره)	
۰/۵ نمره	۱۱- حسن تعلیل را در بیت «بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد/ حاصل بی‌حاصلی نبود به جز شرمندگی» توضیح دهید. شاعر دلیل شاخه‌های آویزان بید مجنون را شرمندگی این درخت از بی‌میوه بودن خود دانسته که دلیلی ذوقی و غیرمنطقی است.
۰/۵ نمره	۱۲- کلمه «نرگس» در کدام بیت دارای مفهوم مجازی است؟ مفهوم مجازی آن را بنویسید. الف) می حرام است ولیکن تو بدین نرگس مست نگذاری که ز پیشت برود هشیاری چشم ب) با چشم نیم‌خواب تو خشم آیدم همی از چشم‌های نرگس و چندان وقاحتش
۱ نمره	۱۳- مفهوم استعاره‌های مشخص شده را در بیت نخست بنویسید، سپس استعاره بیت دوم را توضیح دهید. الف) در مملکت چو غرش شیران گذشت و رفت این عوعو سگان شما نیز بگذرد ب) صبح شد، آی! نمی‌باید خفت چشم بگشای که خورشید شکفت انسان‌های شجاع و قدرتمند/ انسان‌های پست و فرومایه (مغولان) خورشید در انتهای بیت، گلی دانسته شده؛ سپس گل حذف شده و شکفتن به عنوان یکی از ویژگی‌های آن در بیت باقی مانده است.

۱۴- در هر مورد، آرایه صحیح را از میان پیشنهادهای داخل کمانک انتخاب کنید.

- (الف) بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است
 (ب) چو گفتمش که دلم را نگاه دار، چه گفت؟
 (پ) اندوه و شادی در این قصه بسیار بود و خبردهنده از او، ملک جبار بود. (تشبیه - سجع)
 (ت) لیک چنان خیره و خاموش ماند
 وز عمر مرا جز شب دیجور نمانده است (ایهام - جناس)
 ز دست بنده چه خیزد؟ خدا نگه دارد (مجاز - اغراق)
 کز همه شیرین سخنی گوش ماند (تضاد - حس آمیزی)

۱۵- جدول زیر را کامل کنید.

شاعر/ نویسنده	اثر
(الف) عنصرالمعالی کیکاووس بن اسکندر	قابوس نامه
جمال میرصادقی	(ب) دیوار
سیدعلی موسوی گرمارودی	(پ) گوشواره عرش
(ت) خواجه نظام الملک توسی	سیاست نامه

۱۶- شعر حفظی: مصراع‌های جاافتاده را کامل کنید.

- (الف) چه زخم چو نای هر دم ز نوای شوق او دم
 که لسان غیب خوش تر بنوازد این نوا را
 (ب) چو به دوست عهد بندد ز میان پاک‌بازان
 چو علی که می‌تواند که به سر برد وفا را

بخش سوم - قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۷- ابیات و عبارات زیر را به فارسی روان برگردانید. (۴ نمره)

- (الف) وسعتی نداشت که حال مرا مرمت کند.
 فقیر بود و سرمایه‌ای نداشت که مرا کمک کند.
 (ب) چون بر رقعۀ من اطلاع یابد، قیاس کند که مرا اهلیت چیست.
 وقتی نامه مرا بخواند به دانش و شایستگی من پی خواهد برد.
 (پ) یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند، آهنگ کید و مکر و عداوت کردند.
 دیدند یعقوب به یوسف علاقه‌مند است و قصد فریب و حيله و دشمنی کردند.
 (ت) چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد
 بیداد ظالمان شما نیز بگذرد
 از آنجایی که عدالت انسان‌های عدالت‌پیشه در جهان باقی نمانده، ستم شما ستمگران نیز باقی نخواهند ماند.
 (ث) مرگت چنان زندگی را به مسخره گرفت / که مردنی چنان / غبطۀ بزرگ زندگانی شد
 مرگ تو زندگی را آن چنان به مسخره گرفت که مردنی مثل مردن تو، حسرت بزرگ زندگی شد.
 (ج) همه کس را به سزا حق شناس باش، خاصه قرابت خویش را.
 به شایستگی حق شناس دیگران باش، بخصوص حق شناس نزدیکانت.

۱۸- هر یک از ابیات ستون اول را به مفهوم متناسب با آن در ستون دوم، وصل کنید.

بیت	مفهوم
الف) گل به همه رنگ و برآزندگی / می کند از پرتو من زندگی	حتمی بودن مرگ
ب) زین کاروانسرای بسی کاروان گذشت / ناچار کاروان شما نیز بگذرد	غرور و خودبینی
پ) حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد	ناپایداری احوالات آدمی
ت) شاد و بی غم بزی که شادی و غم / زود آیند و زود می گذرند	رازداری معشوق

۱۹- مفهوم هر یک از ابیات و عبارات زیر را به اختصار بیان کنید.

الف) بلندی از آن یافت کاو پست شد / در نیستی کوفت تا هست شد

تواضع در مسیر کمال

ب) اندر همه کاری داد از خویشتن بده هر که داد از خویشتن بدهد، از داور مستغنی باشد.

بی نیازی انسان منصف و مسئولیت پذیر از دآوری دیگران

پ) چندان تناوری و بلند / که به هنگام تماشا / کلاه از سر کودک عقل می افتد

عظمت امام حسین (ع) در برابر فهم ناچیز انسان

ت) گرت هواست که معشوق نگسلد پیمان / نگاه دار سر رشته تا نگه دارد

وفاداری متقابل میان عاشق و معشوق

۲۰- در هر مورد، معنای قدیم و جدید بخش های مشخص شده را با یکدیگر مقایسه کنید.

الف) ما را به نزدیک خویش باز گرفت و از اول شعبان تا نیمه رمضان آنجا بودیم. قدیمی: پذیرفت / جدید: پس گرفتن

ب) تا باشد که ما را دمکی زیادت تر در گرمابه بگذارد تا شوخ از خود باز کنیم. قدیمی: شستن چرک / جدید: گشودن

تو خشنود باشی و ما رستگار

خدایا چنان کن سرانجام کار

دانش آموز عزیز، شما می توانید پس از اتمام آزمون، با اسکن کردن بارکد زیر، پاسخ تشریحی و شناسنامه سوالات آزمون را دریافت نمایید.

با آرزوی موفقیت برای شما - مرکز آزمون مجتمع علامه طباطبایی